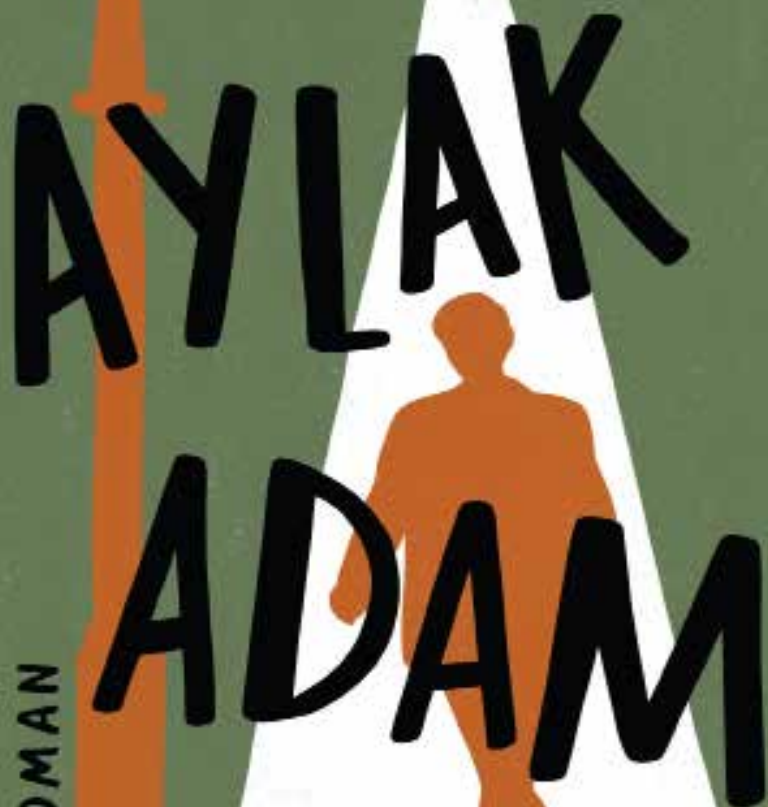

YUSUF ATILGAN

**AYLAK
ADAM**

ROMAN

YUSUF ATILGAN

Aylak Adam

CAN MODERN

Aylak Adam, Yusuf Atılgan

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Faruk Duman

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

---

1. basım: Varlık Yayınları, 1959

Can Yayınları'nda 1. basım: 2017

Ciltli 1. basım: Kasım 2019, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 10 000 adet yapılmıştır.

ISBN 978-975-07-4142-5

İç baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18 Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com - yayinevi@canyayinlari.com/[9789750741425](http://canyayinlari.com/9789750741425)

Sertifika No: 43514

YUSUF ATILGAN

AYLAK ADAM

ROMAN

♥can

Yusuf Atılğan'ın
Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Anayurt Oteli, 2017

Bütün Öyküleri, 2017

Canistan, 2017

Ekmek Elden Süt Memeden, 2017

Siz Rahat Yaşayınız Diye, 2018

Y U S U F A T I L G A N

27 Haziran 1921'de Manisa'da doğdu. Manisa Ortaokulu'nu 1936'da, Balıkesir Lisesi'ni 1939'da, ikinci sınıftan sonrasını askerî öğrenci olarak sürdürdüğü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü de 1944 yılında tamamladı. Akşehir Maltepe Askerî Lisesi'nde bir yıl edebiyat öğretmenliği yaptı. 1946 yılında Manisa'nın Hacırâhmanlı köyüne yerleşerek burada çiftçilik yapmaya başladı. 70'li yılların sonlarına doğru İstanbul'a döndü, Milliyet, Can gibi yayınevlerinde çevirmenlik, editörlük yaptı. Yusuf Atılgan, *Tercüman* gazetesinin 1955 yılında düzenlediği öykü yarışmasında "Evdeki" öyküsüyle birincilik (Nevzat Çorum adıyla katılmıştır), "Kümesin Ötesi" öyküsüyle de (Ziya Atılgan adıyla) dokuzunculuk kazandı. Yunus Nadi Roman Armağanı'na değer görülen ilk romanı *Aylak Adam*'i 1959'da, ilk öykü kitabı *Bodur Minareden Öte*'yi 1960 yılında yayımladı. İkinci romanı *Anayurt Oteli*, 1973 yılında basıldı. Edebiyatımızın çağdaş klasiklerinden biri sayılan Yusuf Atılgan'ın bütün öyküleri *Eylemci* adıyla 1992 yılında yeniden basıldı. Tek çocuk kitabı *Ekmeğin Elden Süt Memeden* ise 1981 yılında çocuk okurlara ulaştı. Yusuf Atılgan, *Canistan* adlı romanını çalıştığı sırada, 9 Ekim 1989 günü İstanbul'da aramızdan ayrıldı.

İÇİNDEKİLER

Kış	9
İlkyaz	67
Yaz	135
Güz	205

K I Ş

I

Mufassal kıssa başlarsın garip efsane söylersin

Bâkî

BİR DEN KALDIRIMLARDAN TAŞAN kalabalıkta onun da olabileceği aklıma geldi. İçimdeki sıkıntı eridi. (Bu sıkıntı garsonun yüzündendi. Öyle sanıyordum. Paltomu tutarken yüzünü görmüştüm: Gülmekten değil sırtımtan kırışmış, gözleri, ne derler, sırnaşık mı, yok yılışıktı. Para versem eli elime yapışacaktı. Vermedim.) Çevreme ilgiyle baktım. Erkekler yeni tıraş olmuşlar, kadınlar yeni boyanmışlardı. Yüzleri tasasızdı. Caminin dirseğindeki bacakları kesik dilenci, soğuktan morarmış, çorapsız gazeteci çocuk bile öyleydiler. Sanki onu tanıyormuşum, görsem bilecekmişim gibi bakıyordum geçenlere. Bu gece bencildim. Kendi kendime kızdım. Oysa onu bu caddeye pek seyrek gönderirdim: Binde bir, güzel bir filmi görsün diye. Önlerde bir yere oturur, yanağı avcuna dayalı filmi seyreder, tam beni düşünmesini istediğim zaman beni düşünürdü. Film bitince eve yürüyerek dönerdi.

Kalabalıkla ilgim kesiliverdi. Yine lök gibi oturdu içime o deminki sıkıntı. Bu kere garsonun yüzünden değildi. Biliyordum. İlerde locaları derin sinemanın önünde müşteri beklediğini bildiğim şaşş kadının ben de uyandıracağı tiksintiyle karışık acımayı düşünür düşünmez döndüğüm yan sokakta –o geceki sokaktı bu– bir yaralı kendine güven duygusuyla ağırlaşmış olarak geldi. Bir ay önce biri siyah bıyıklı iki terziden –niye terzi? Bilmiyorum– dayak yediğim gece de aynı sebepten aynı sokağa dönmüştüm. Belki bir ek-sebepten de vardı. Ona bir yardımda bulunmam gerektiği, bu yardımın onun iş gururunu incitmemesi bahanesinin ardında gizli, o derin localardan birine onunla girmek isteğinden korkuyordum. Şaşş kadın karmaşık yollarından bana Zehra teyzemi getiriyordu. Dizinde yatarken yalnız benim bildiğim kokuyla dolu, kimi duran, kimi kıpırdayan dudaklarına bakardım. Arada eğilir, ben büyük, inanılmaz bir şeyler olacağını beklerken salt burnumun ucunu öperdi. Yüzü bana inerken gözleri şaşşlaşırdı.

Bir ay önce yediğim dayağı haketmemiştim ben. Beş gün çenem sarılı –sanki bazı insanlara kendimce bir iş uydurup her sefer yanılmamışım gibi– Beyoğlu’ndaki terzi dükkânlarını dolaşmıştım. Uykulu sokakta beni çökerttikleri yer lambalardan uzak değilmiş, birinin kara bıyıklı olduğundan başka şeyler de biliyormuşum gibi arıyordum onları. Kimse anlamıyordu. Sadık bile, “– Bulacaksın da ne olacak?” diyordu. “– Anlatacam yahu. Haksız olduklarını söyleyecem. Yanlarındaki üçüncü kişiye yapmak istediklerinin umurumda olmadığını, (–Olmaz, eve gidecem ben, demişti üçüncüsü) orada durduysam salt merak

ettiğimden durduğumu söyleyecem. O iki terziye...”
“— Niye terzi?” “— Bilmiyorum. O iki terziye beni döv-
mekle haksızlık yaptıklarını anlatacam.” “— Sonra?”
“— Sonu oradaki duruma bağlı.” Sadık başını sallıyor,
gülüyordu. Onları aramam gerektiğini anlamıyordu.
Beş gün sonra suratım iyileşip sargı atılınca aramayı
bıraktım.

Sonra o Rum kızını öptüm. Harbiye’ye yakın cad-
denin ortası tenhaydı. İki kişiydiler; kol kola gülüşerek
geliyorlardı. Yanımdan geçerlerken benden yana olanı
tuttum, öptüm. Yüzü soğuktu. Bağrıştılar. Öteki,

— Terbiyesiz, pis sarhoş, dedi.

Kafamı hınçla geriye attım gülerken. Gittiler. Ne
yamansınız dökme kalıplarınızla; bir şeyi onlara uy-
durmadan rahat edemezsiniz. Oysa ben sarhoş falan
değildim. Bir bardak şarap içmiştim yemekte. Hem
onu öpmemiştim ki soluğumda şarap kokusu duysun.
Bir sigara yaktım, yürüdüm.

Hol sıcaktı. Paltomu çıkarırken kaç kere beni yeni-
den sokağa uğratan o bildik düşünce geldi kafama ta-
kıldı. Öptüğüm kız bir şey dememişti. Yoksa o muydu?
Niye gitmedim ardından? Ötekini kovup konuşmak
için ona döndüğüm zaman, “Sus, biliyorum,” diyecek-
ti. Bir haftadır bana akşam yemeklerini aynı lokantada
yedirten düşünceydi bu. O geceki kadında oraya uy-
mayan bir şeyler vardı. Yemek yiyenlerin, eşyanın öte-
sindeydi. Kalktığı zaman garson pilavımı getiriyordu.
Kalkmamıştım; başka gece kalkacaktım. Kadın gidin-
ce bir yarı-bilginin üzüntüsü geldi bana: Başka gece
yoktu. Gelmiyordu. Bu gece de gelmedi. Belki garso-
nun yüzünü benden bir hafta önce görmüştü.

Sedire oturup radyoyu açtım. Pişano dinlemek is-

tiyordum ama yoktu. Sanki bütün dünya konuşuyor, dans ediyor, operaya gidiyordu.

Şu kutunun içinde bana piyano çalacak birini bulamıyordum. Yalnızdım. Kapadım kalktım. Duvarda “İkinci Kahvaltısı” asılıydı: Yapma ışıқта bozluğu daha bir boz, kahredici. Masanın üstünde sigara küllüğü vardı. Biçimsiz. Kim koymuş onu kitapların önüne? Kaptığım gibi pencereden sokağa fırlattım. Kapalıymış, cam kırıldı. Karşı apartmanın yüzünde bir perde kalktı; bir kadın kımıldamadan sokağa baktı. Yoksa o mu? Perde indi. Yoksa her şey ben olmadığım zaman, benim olmadığım yerlerde mi oluyordu?

II

BU RUMCA ŞARKI yüzünden mi uyandı, yoksa onu uyandıktan sonra mı duydu, bilmiyor. Şarkı söyleyen pastırmacının karısıydı. Yukardakilerin hizmetçisi Eleni evli değil ama ona göre pastırmacının karısıdır. Ayda otuz liraya bazı günler aşağı iner, ortalık süpürür. İki-üç yıl sonra evlenecek. Küçük bir mezeci dükkânı açacaklar. Eleni anlatırken gözleri parlar. Oysa hep o mezeci dükkânında oturacak adama acır. Sarımsak kokusu sinmiştir üstüne. Adam belki duymaz, ama o pastırmadan iğrenir.

Yataktan, kendi ılıkliğından ayrılmak istemiyor. Kalkıp odanın tek penceresinden perdeyi çekse, yıllardır ezberlediği, üst üste küçük banyo delikleriyle yandaki apartmanın –o da kendi malı; daha doğrusu babasından kalma– sıvalı duvarını görecektir. Gökyüzünü görmek için eğilip yüzünü cama dayaması gerekir.

Yağmursuz sabahlar bu bir damla gökyüzü onu şehrin havasını tahminde çok kere yanıltır.

Başını sola çevirdi. Duvarın ortasında Kemal'in "Çıplak"ı asılı. Loşlukta belli belirsiz... Dışarda çıplaklaştırılması kolay bir kadın o anlık çabasının kısıp açtığı bir sesle, süpürgesinin ahengine uymuş şarkı söylüyor. Bu kadın yatağa itivermediği için belki ona şaşıyordur. Bir gün yukardaki avukatın fırsat buldukça arkasına sürtündüğünü anlatmıştı. Ama o yapmıyordu; soymayacaktı kadını. Sağ bacağını büküp dizini kaşdı. Babasına benzemekten korkuyordu. Çocukluğunda, eski evde sık sık hizmetçi değışirdi. Bazı geceler kesiliveren bağırmalar, fısıltılar, somya gıcırtiları duyardı. Bir gün mutfakta babasını görmüştü: Kopaçak gibi gergin, sırtı kamburlaşmış, arkadan kadının kalçalarına sarılmış. Elindeki bardak düşünce doğru-luvermişlerdi. Korkunçtular. Babası yürümüş onu tokatlamıştı. On yaşındaydı. Kadınlığı, erkeklığı biliyordu. Eskiden beri, belki teyzesi yüzünden, hep iğrenirdi babasından.

Oda kapısı tıkırdadı. Yatağın içinde doğruldu.

— Gel, dedi.

Eleni kapı aralığında durdu.

— İşim bitti. Bir burası var toplanacak.

— Burası kalsın bugün. Temiz daha. Başka yapacağın yoksa gidebilirsin.

— Ne karanlık böyle bu. Perdeyi açayım isterseniz.

Başını salladı. Kadın gitti perdeyi çekti; bir an ışıқта durdu. "Yüzü ne güzel. Kim bilir benimkisi ne boktandır. Uykulu, şiş."

— Sokaktan yana odanın camı kırılmış. Taktıra-yım mı bugün?

— Tamam. Şu ceketimi versene, dedi. Eleni ceketini getirdi.

— Kaça takarlar camı?

— Bilmiyorum. Altı-yedi lira gider herhalde.

Bir onluk çıkardı iç cebinden, uzattı.

— Üstü senin olsun, dedi. “Mezeci dükkânına yarım kilo sucuk parası.” Parayı verirken kadının yüzüne bakmadı ama elini gördü. Canlı, konuşkan bir eldi bu.

Önce oda kapısı kapandı, sonra dış kapı. Terliklerini giydi. Gitti pencereyi açtı. Soğuk. Dışarıya eğilip gökyüzüne baktı. Kurşun rengi, yağmur yağacak bugün. Ceketini giyip ayakyoluna girdi. “Kötü yazarın yasak bölgesi. Neydi o kaldırıp attığım dünkü kitap! Adam sabah kalkıyor, yüzünü yıkıyor, parkta oturuyor, yemek yiyor, sevgilisiyle dolaşüyor, gecenin bir vakti evine gelip yatıyor. Hiç mi çışı gelmedi? İnanılacak şey değil. Parktayken sıkışmış, gövdesi kalın bir ağaca yanaşmış, kimse geliyor mu diye yanına yöresine bakındıktan sonra ağacın dibine işemiştir.” Ayakyolundan çıkınca tıraş oldu. Yüzünü yıkadı. Giyindi, çıktı.

Nişantaşı’ndan Maçka’ya tramvayla geldi. İnerken ayağı kaydı. Gecedен ıslak taşlar donmuş, kaygan. Yokuş aşağı yürüdü. Çekine çekine basıyor yere. Başında tablası, geç kalmış bir simitçi geçiyordu yanından; durdurdu, bir simit aldı. Kadının biri evinin önünde kilim silkiyordu. O geçerken durdu, sonra yine başladı. “Güzel kadın ama asık yüzlü. Hep asık yüzlü oluruz, ya da sırtıkan.” Simit yiyerek yürüyor. Tek tük geçenler dönüp ona bakıyorlar. “Kılığı düzgün bir adamın sokakta simit yemesi yasaktır. Bütün yasaklar gibi bunun da bir kaçamak yolu yok mu? Simidi kır, cebine sok. Tek

elinle bir lokma koparıp, kimseye sezdirmeden ağzına at. Ama, ben dişlerim sağlamken ısıracağım.”

Manav evinin ardına kadar açık sokak kapısından girerken simit bitti. Bir cıgara yakıp ilk iki katın merdivenlerini tırmandı. Son katın sahanlığında yalnız bir kapı vardı. Kapıyı açıp durdu. Bu aydınlık, büyük odada ellerinde paletleri, sehparın önünde dikilenler dönüp ona baktılar. Bir “Ooooo!” sesi duyuldu. Sonra bu koku... Birden az önce kararsız sokağa çikalı beri duymak istediğinin hep bu koku olduğunu anladı. Yağlıboya, beziryağı kokusu...

— Gir de kapa yahu; donduracaksın bizi, diyordu Sadık.

Çok mu durmuştu kapıda? Girdi, kapadı.

— Hepinize merhaba, dedi.

— Merhaba.

Sadık’tan başka iki kız sekiz erkektiler. On öğren-ciden fazla çalıştırmazdı Sadık. Beğendiklerini çalıştı-rırdı yalnız.

— Sabahleyin seni konuşuyorduk, dedi Sadık. Beş gün oldu galiba görünmüyorsun. Dayak yediği terzileri buldu herhalde, beş gündür herifleri dövüyordur diyor-duk. Ya da otomobil çarptı, öldürdü. Buna en çok Sami üzüldü. Öldün diye değil, tabiî portresi yarıda kalacak diye. Ne dersin, sonunda en olmayacak ihtimal üstün-de anlaştık. Tutmuş bir işe girmiştir, dedik.

— Tamam. Bu gerçeğe dayanarak bir genellemeye gidebiliriz: ‘Sanatçının sezgisi yanılmaz.’

Gülerek hep birden konuştular:

— Yalan.

— Yok canım, olmaz bu.

— Fırçalarımın üstüne bahse girerim...

— Alay ediyor.

Sandalyelerden birini her zamanki yerine, pence-
renin önüne çekip oturdu.

— Alay falan değil, dedi, dört gün önce bir sokak
levhasında ‘İki Öksüzler Sokağı’ adını okuduğum za-
man kendi kendimi bir işe atadım. Şehrin sokak adla-
rını toplayacak, bunlar üstüne düşünecektim. İspatı
burda. (Eliyle defterinin bulunduğu cebi üstüne küt
küt vurdu.) Üç gün çalıştım bu işte; dün öğlen bırak-
tım. Hangi sokağa gitsem ardında hep o bir omuzu dü-
şük adam vardı. Şimdi yine aylakım. (Ayakkaplarına
bakıyordu. Kimse konuşmadı.) İcinizde ‘İki Öksüzler
Sokağı’ndan geçen olmuştur belki ama bilmezsiniz.
Çoğu iki katlı, yeni ya da yeni görünen evler. Şarlo’nun
‘Easy Street’ dediği sokaklardan. Ben ‘Eli Paketliler’
sokağı diyorum. Komşusunun saygısını yitireceğin-
den başka sıkıntısı olmayanlar yaşar burda. Ama adı...
Kimmiş bu iki öksüz? Adlarını sokağa verdirecek ne
yapmışlar, nasıl yaşamışlar? O gece içmemiştim ama
bir elektrik direğine yaslandım. Sokağa güney yönün-
den girer de bir direğe dayanmak gereğini duyarsanız
üçüncü direğe dayanın. Boyunuz benimki kadarsa gö-
zünüz hizasında çakıyla kazılmış bir “Ah” göreceksi-
niz. İstemiyordum; bunu kazıyan salt karşı evde otur-
ması mümkün uzun tırnaklı bir kız yüzünden kazımış
olsun. Eli paketlilerden bıkamaz mıydı? Yine de yarım
saatten fazla evin aydınlık perdelerine baktım. Kimse-
yi görmedim. Üç gündür başka sokaklar da gördüm. Bir
‘Aslan Yatağı Sokağı’ var, bol dönemeçli. Bir zamanlar
köşelerden birine bir gerçek aslan yerleşti de bütün şe-
hir onu seyre mi koştı, yoksa aslan dedikleri övüngen
mahalle kopuklarından biri miydi? Ya o sonuna dek

gidip de bir tek servi göremeyeceğiniz 'Sıra Serviler Caddesi': Asfalt, üst üste beton yapılar, otomobiller sürüsü, hızlıyürüyen insanlar sürüsü... Bu yolun servili olduğu zamanlar da insanlar böyle mi yürüdü? (Kimse karşılık vermedi. Sol kulağının memesini kaşdı.) Biriniz gitse 'İki Öksüzler Sokağı'nın resmini yapsa ne olur! Hem sokağı, hem dirsekteki 'Ah'ı, hem iki öksüzü bize anlatacak sizler değil misiniz? Ama çıkmazsınız burdan. Çekinirsiniz. Ya soğuktan, ya sıcaktan, ya da sokağın önüne sehpayı kurduğunuz zaman insanların alayından korkarsınız. Oysa bir başlasanız alıacak hepsi; bir gün yaptığınız resme merakla bakan bir haylaz oğlandan başka kimse görmeyecek sizi. Çekinmeyin...

— Ama omuzu düşük adamdan sen de çekinmedin mi? dedi Necmi gülerek.

— Ben başkayım.

— Ben de başkayım. (Fatma'ydı bu.)

— Doğru, hep başkayız. Ayak bastığımız her yer dünyanın merkezi oluyor. Her şey bizim çevremizde dönüyor...

Sadık fırçayla tahtaya vurdu.

— Haydi bakalım, dalga geçtiğimiz yeter, dedi. Sen de kes artık tıraşı da millet çalışsın.

Sehpalarının başına döndüler. Sami kendininkini getirdi, onun yakınına yerleştirdi. Tuvali çıkarıp bir başkasını taktı.

— Ara sıra benden yana da bakarsın elbet abi, dedi.

Karşı evin penceresindeki kocakarıya bakıyordu. Başını çevirdi. "Elbet sana da bakacam. Kaşlarını çatıp dudaklarını ıslık çalar gibi uzattığın zaman... Gözlerini kaldırdığında birbirimizi göreceğiz. Biliyorum mavi

gözlüsün.” Üç hafta önce yüzünden sargıyı çıkardığı gün Sami resmini yapmak istemişti. “— Olur mu? Ne zaman geleceğim belli olmaz. Doğru dürüst de oturmam ben. Bakınırım, kıpırdar dururum.” “— Kıpırda var abi, fotoğraf çekmeyeceğiz.” Sadık izin verince daha o gün başlamışlardı. Burada öğleye değin kalırdı; öğle sonları başka bir atölyede olurdu. İşte beş gündür uğramıyordu. Demin anlattıkları doğru muydu? Eksikti: Beş gündür Ayşe yoktu.

Kulak memesini kaşıdı. Hep böyle olurdu burası. Sadık sehpaları dolaşır, fısıldar gibi konuşulur, arada biri öksürür, birisi sobaya kömür atardı. Selma bazen daldırıp bir hava tutturacak olsa nükte hazırdır: “— Dinleyin, Scala’dan konuğumuz var.” Kalktı; paltonu çıkarıp yine oturdu. Resmini merak ediyor ama Sami bitmeden göstermez. Başladığının ikinci günü Sadık sehpanın yanına gelip durunca çocuğun yüzü kararır gibi olmuş, o da, “— Rahat bırak çocuğu, bildiği gibi yapsın şunu. Ukalâlığını başka zaman gösterirsin,” demişti. Sadık gülmüştü, çekilirken. Artık yanlarına gelmiyordu ama, biliyor, bir gün gelecek, “Sen bu eve manavın evi dedikçe kızardım ya hakkın varmış. Geçende doktora sordum. Evi dedesi yaptırmış; Beşiktaş pazarında manavmış,” diyecek. Oysa bir kere daha onun dostluğundan şüphelenecek, “Arada resim satın aldığım için mi...” diye düşünecek.

Saatine baktı, on ikiye geliyordu. Kocakarı camın ötesinde, yerindeydi. “Kadının aklından geçenleri biliyorum. İlgilendirmiyor beni, sevmiyorum.” Başını çevirince Sami’nin gözlerini gördü, sonra ötekileri. Bir-iki yıl sonra bunlar gidecekler, burada başkaları olacak. Bir başka mavi gözlü çocuk onun resmini yap-

cak. Değişmeyen Sadık, o, bir de karşı evin kocakarısı kalacaklar; bu hep sokağa bakan kadın. Birden içini bir yere, bir şeye geç kaldığı duygusu kapladı. Yirmi sekiz yaşındaydı, tedirgindi. Kalktı, paltosunu astığı köşeye yürüdü. Ardından Sami de geldi.

— Nereye abi?

— Hiç. Gidiyorum.

— Öğle yemeğine bize gitsek? Annem...

— Olmaz. Birisi bekleyecek beni. (Yalan söylüyor.)

Orada bilmediği insanlar vardır. “— Rica ederim, çıkarmayın ayakkablarınızı.” Çıkarmazsınız ama çıkarmadınız diye kızdıklarını sanırsınız. Hele hatır sormanın yapmacığı... Paltosunu giydi.

— Eyvallah! dedi. Çıktı. Merdivenlerden hızla indi. Sokağa varınca baktı geç kaldığı bir şey yok. Her şey her zamanki gibiydi: Motor gürültüsü; kalkık yakalı, hızlı yürüyen, kayıtsız insanlar. Akaretler durağına yürüdü. Tramvaya binerken kaval kemiği basamağa çarptı. Canı yandı ama aldırmadı. Kalın enseli bir adamın arkasındaki boş yere oturdu. Sami’yi düşündü. “Çıkarılmadık ayakkaplara, şuraya buyurunlara, hatır sormalara rağmen gitseydim acaba kimleri görecektim?”

(Gitseydi B.’yi tanıyacaktı. Bu fırsat kaçtı. İkinci fırsatın bunca çabuk çıkacağını kim diyebilirdi? O da oldu. Dolmabahçe durağında iki yandan gelen iki tramvay yan yana durdular. Başını sola çevirseydi onu görecekti; B.’nin yüzü ondan yanaydı. Ama onun akli fikri önündeki adamın kulağının ardındaki kirdeydi. Bu kirin biçimi onu müthiş ilgilendiriyordu. Sonunda Matisse’in bir desenine benzetti. İçi rahatladı.)

Karaköy’de de indi. Yemek yedi. Lokantadan çı-

kınca gökyüzüne baktı: Bulutlu. Yağmur mu, kar mı bir şeyler yağdı yağacak. Oysa yürüyerek sinemaya gitmek istiyordu. Yürüdü de. Yüksekaldırım'ı tırmanıp Tünel'e varınca köşelerinden birinde kitapçı, ötekinde bakkal dükkânı olan sokağı gördü. Döner dönmez çevresindeki gürültüyü yitirir gibi oldu. Eskiden haftada üç-dört gün yolu burada biterdi. Durup sağ ilerisindeki yapılardan birinin büyük pencereci üst katına baktı. Perdeler açıldı. "Orada!" Sonra kafasındaki alışverişten utandı. Geri dönüp sokaktan ayrılırken paltosunun yakasını kaldırdı; ellerini ceplerine sokup kalabalığa karıştı.

Sinemaya girdiğinde üstü başı az ıslaktı. Önce yüz numaraya girdi, çıktı. Bir sigara içti. Salon pek kalabalık değildi. Paltosunu çıkarıp ortalarda bir koltuğa oturdu. Gelenlerin çoğu kadın. Bir de belki iki saatlik aylaklar, okul kaçakları... "Şunların arasında sevilmeğe değer birkaç kişi niye olmasın? Tok karın iyimserliği mi yoksa?" Başlama saati yaklaştıkça boş yerler doluyor. Bir kadın yanındaki koltuğa doğru geldi. Kadının yüzünde sanki koyu vişne bir ağızla Romalı heykel burnundan başka bir şey yoktu. Koyu vişne kıpırdadı:

— Sahibi var mı efendim?

Orada duran paltosunu kucağına aldı. Kadın oturdu. Çantasının üstünde uzun tırnaklı uzun parmakları vardı. Az sonra ışıklar sönünce kadın koltuğun ötesine doğru toplandı. Bu çabuk kaçış onu yanındakinin bir yerine gerçekten değmiş gibi üzdü. İçinde kıpkızıl bir öfke kabardı. "Hay lânet olası. İnsem mi beynine?" Kendini güç tuttu. Bu öfke bir kırgınlık, bir başkalarına küsme duygusuyla karıştı. Seveceğini sandığı insanlar bunlar mıydı? Perdede dünya haberleri gösterili-

yor. Bu “karı”nın yanında kalırsa bir şey göremeyecek. Kalktı. Sıradan çıkarken birinin ayağına bastı. Adam hiç seslenmedi. “— Çüş!” falan deseydi bir yanını kırrardı. Gitti ilerde boş bir yere oturdu. Arkasında, alacakaranlıkta belli belirsiz kıpırdayan insan suratlarına meydan okurcasına baktı. Ama onu kimse görmedi.

İki saat sonra kalabalığın içinde, sinemadan bir dar sokağa çıkan sanki başka birisiydi. Düşünüyordu: “Çağımızda geçmiş yüzyılların bilmediği, kısa ömürlü bir yaratık yaşıyor. Sinemadan çıkmış insan. Gördüğü film ona bir şeyler yapmış. Salt çıkarını düşünen kişi değil. İnsanlarla barışık. Onun büyük işler yapacağı umulur. Ama beş-on dakikada ölüyor. Sokak sinemadan çıkmayanlarla dolu; asık yüzleri, kayıtsızlıkları, sinsi yürüyüşleriyle onu aralarına alıyorlar, eritiyorlar.” Saatine baktı: Dört buçuğa beş vardı. “Eve gidip okusam.” Durağa yürüdü. “Bunları kurtarmanın yolunu biliyorum. Kocaman sinemalar yapmalı. Bir gün dünyada yaşayanların tümünü sokmalı bunlara. İyi bir film görsünler. Sokağa hep birden çıksınlar...” Kafasından geçene güldü. Duraktakiler dönüp baktılar. Kadının biri kaşlarını çattı. Sokakta kendi kendine sesli gülünemeyeceğini bilmeyen yoktu. “Ne adamlar be. Güldüysem güldüm, size ne?” Duramadı orda, yürüdü. Eve gitmeyecek. İçindeki ‘sinemadan çıkmış kişi’yi öldürdüler. Sağ kalan sıkıntılı, kızgın. Hep ölçülü-biçimli mi davranmak gerek? Kim demiş? Başkaları onu eve gidecek sanırken o gidip bir meyhanede içecek. Yolun çivisiz yerinden karşıya geçti. Kayıp giden otomobiller duraksadılar. Bir şoför sövdü. O duymadı.

Birahaneye girince ışıkları yaktılar. Bu önüne üç ayaklı yüksek iskemleler sıralanmış temiz çinko tez-

gâhlı, küçük yere ilk giren oydu. Arkada bir tek masa vardı. Duvardan yana, tezgâhın önüne oturdu. Karşı-sındaki raflarda boy boy şişeler sıralı. Adam, el alışkanlığı, kuru çinkoyu kurularak yaklaştı.

— Ne istersiniz?

— Kavaklıdere. Ilık olmasın.

— Meze?

— Ne varsa. Bir de midye dolması.

Adam gitti, duvardaki deliğe seslendi. Stadyum girişlerindeki delikler gibi. Kimler vardı orada acaba? Bir kadın mı? Önlüğü ellerinde kirli bir oğlan mı? Bütün gece ne yaparlar? “Ne de meraklıyım!”

İlk bardağı sonuna dek içti; susamıştı. Sanki içi ısındı. Paltosunu çıkardı. Bir sigara yaktı. Şimdi çevresine bakabilir; ama yalnız meyhaneciye bakıyor: Yaşlı değil. Yeni gelen iki kişiye içki veriyor. Burnu üstüne bir şeyle vurulmuş da ezilip öyle kalmış gibi. Az sonra içerisi dolacak; kimisi içtikçe cıvıyacak, kimisi yayık yayık ona dert dökecek. Çekilir mi? Acıyor şu adama. Ne sıkıcı işleri var insanların!

— Merhaba, dedi biri arkasından. Başını çevirince aktörü gördü.

— Merhaba. Gelsene.

Yanındaki iskemleye oturdu. Pek sevmez onu; çok konuşur, ama bu gece varsın konuşsun. Bir şişe daha getirtti.

— Oyun yok mu bu gece? diye sordu.

— Var ya, bugün izin günüm.

Bir sigara çıkardı; eğildi onunkinden yaktı.

— Gelirken senin ressam kızını gördüm, dedi.

— Boşver.

— Ne oldu?

Aylak Adam'ın kahramanı C., kendisine miras kalmış parayla geçim derdi olmadan rahat bir yaşam sürmektedir. Biri diğerine eklene günlerini İstanbul'un sokaklarında, caddelerinde dolaşarak, şehrin sinemalarını, atölyelerini gezererek geçirir. Bir şey eksiktir yine de. Hayatını değiştirecek, yaşantısına anlam kazandıracak olanı aramaktadır. Ancak bu şeye, bu insana, şehrin sokaklarında rastlayabilecek midir?

Yusuf Atılgan'ın kentli aydınının basit, amaçsız ve "aylak" varoluşunu anlattığı romanı, edebiyatımızın en başarılı tiplerinden birini yaratmıştır. Onlarca yıl sonra hâlâ güncelliğini koruyan, huysuz ama içten, yabancı ama tanıdık bir adamı resmeden **Aylak Adam** uzun süre unutamayacağınız bir eser, aklınızda dolaşmaya devam edecek bir başyapıt.

roman

ISBN 978-975-07-1425-3

♥ can

can yayinlari.com | f | | can yayinlari

9 789750 741425